

Protocol

Echtscheiding

**Stichting Katholiek Primair
Onderwijs Oost Veluwe**

Protocol Echtscheiding

De gevolgen van het uiteengaan van zijn vader en moeder kunnen voor het kind dramatisch zijn. Dit protocol is een poging deze gevolgen zoveel mogelijk in goede banen te leiden.

Anders dan anders

Bij een dreigende scheiding zal bij ouders en kinderen gêne, onzekerheid en schuldgevoel overheersen en zal worden geprobeerd zo lang mogelijk de problemen binnenskamers te houden. Dit doen ouders, maar ook het kind, solidair als het is met zijn vader en moeder. Immers het fundament, vader en moeder samen, dreigt ineen te storten. Er zullen maar weinig kinderen én ouders zijn die daar in een vroeg stadium erg openhartig over zullen communiceren. Desondanks zal de onzekerheid, de spanning thuis en de aanstaande scheiding ingrijpende gevolgen hebben die zich kunnen vertalen in velerlei gedragingen. Gedrag dat anders is dan normaal. Symptomen geven aan dat er iets aan de hand is. Uiteraard zijn deze symptomen niet onlosmakelijk verbonden met de scheiding van ouders. Er kan natuurlijk iets anders aan de hand zijn.

Belangrijk is dat je als leerkracht de signalen onderkent:

- Het kind trekt zich terug, is stil en afwezig, angstig
- Het tegenovergestelde: het kind is overactief, te druk
- Agressief en prikkelbaar, overal kwaad om worden
- Het tegenovergestelde: het kind is introvert, ongeïnteresseerd
- Schoolprestaties zijn minder
- Overgevoelig, snel huilen, bedroefd
- Terugval in ontwikkeling (bijv. duimzuigen, niet meer zindelijk, stotteren)
- Slechte lichamelijke conditie (slaapproblemen, vaak ziek en kwaaltjes)
- Niet samen met de andere kinderen aan het einde van de dag naar buiten gaan, maar achterblijven

Een leerkracht die zijn kinderen kent zal misschien eerder dan deze symptomen al zien en merken dat het kind een andere uitstraling heeft, zich anders voordoet dan 'normaal'. De bovengenoemde signalen zijn dan een bevestiging dat er werkelijk iets aan de hand is.

Wat te doen? Oorzaken vinden

Het is zaak én vanzelfsprekend dat de leerkracht de oorzaak van de gesignaleerde veranderingen bij het kind opspoort. Ongeacht wat die oorzaak ook zal zijn moet de leerkracht zijn eigen rol niet onderschatten, zowel in het zoeken naar die oorzaak als wel in het helpen oplossen van een probleem. Het kind zit een groot deel van de tijd op school en bij hem/haar in de klas. De regelmaat en de betrouwbare mensen waarmee het kind te maken heeft zorgen voor een omgeving waarin een gesprek mogelijk moet zijn.

Praat met het kind!

In een afzonderlijk gesprek de vraag stellen wat er aan de hand is. Waarom het anders is en doet dan voorheen?

Het kind zal misschien ontkennend of ontwijkend antwoorden. Laat haar/hem daar vrij in, laat het kind weten dat je veranderingen waarneemt maar hecht er geen oordeel aan. Zeg dat je er een andere keer op terugkomt. De leerling heeft tijd en ruimte erover na te denken. Laat merken dat je er bent voor hem/haar, toon betrokkenheid zodat het weet dat hij/zij met problemen bij u terecht kan.

Suggesties voor een gesprek met het kind.

- Maak het kind duidelijk dat het de ruimte heeft om verdriet (en andere gevoelens) te uiten.
- Vraag het kind wat voor hulp / steun het wil.
- Bespreek praktische zaken die voor de aanpassing van het gezin van groot belang (kunnen) zijn.
- Maak het kind duidelijk dat het 'altijd' terecht kan bij de leerkracht. (maak hierover duidelijke afspraken).
- Neem tijdens het gesprek tijd en geef aandacht. Laat u niet storen!
- Geef het kind een groeiboek, een map waarin het kind verhalen, tekeningen en dergelijke kwijt kan. Het kan ook de opdracht krijgen om iedere dag een dagboek bij te houden en in ieder geval twee dingen op te schrijven: wat was vandaag goed en wat vond ik niet zo prettig.
- Zorg dat het kind in de gesprekken ook mee kan denken aan 'nieuwe' oplossingen. Dus niet te veel invullen. Het is beter om door te vragen.
- Ga onderwerpen die moeilijk zijn niet uit de weg. Benoem eerlijk de situatie. Duidelijk en eerlijk omgaan met het gegeven dat de ouders niet meer met elkaar verder willen.
- Betrek kinderen bij zaken die voor hen belangrijk en plezierig zijn om isolatie in de groep te voorkomen.

Informeel bij ouders en collega's.

Als het niet lukt om van het kind duidelijk te krijgen wat de oorzaken van de gedrags- en stemmingsveranderingen zijn is het voor de hand liggend om bij collega's je licht op te steken. Misschien dat zij informatie hebben die een en ander kunnen verklaren. Te denken valt aan de vakleerkrachten (met name gymnastiek, handenarbeid, remedial teaching). Vanwege de andersoortige lessen en lessituaties kunnen zij een verhelderende kijk op de kinderen hebben.

Tegelijkertijd, of daarna, komen de ouders in beeld. Als ze zelf nog niet aan de bel hebben getrokken is het jouw taak bij hen te achterhalen waarom hun kind anders is dan normaal.

Maak dus een afspraak met hen. Het liefst op school. Een huisbezoek kan bedreigend en misschien intimiderend overkomen er vanuit gaand dat je problemen vermoedt maar nog niet weet welke.

In ieder geval en dit geldt in zijn algemeenheid is het van belang op de hoogte te zijn van de thuissituatie van de kinderen. Kinderen ervaren dit als positief en veilig. Maar wees bescheiden in het huisbezoeken willen afleggen.

Maak een afspraak en ga er vanuit dat evenals het kind ouders evenmin graag vertellen dat ze in scheiding zijn en de stemming thuis er onder lijdt. Het is aan de ouders om samen of apart naar de afspraak te komen. Het laatste kan vanwege de situatie het meest voor de hand liggen.

Geef de ouders de vrijheid te reageren op jouw zorg omtrent hun kind en ga niet de hulpverlener uithangen om een scheiding tot een goed einde te brengen of terug te draaien. Mocht de scheiding wel expliciet ter sprake komen dan is het aan jou om de aandacht te richten op de kwetsbare positie van hun kind. Probeer samen met hen te bedenken en concrete, praktische afspraken te maken hoe in deze situatie het kind het best opgevangen kan worden. Hun kind is in deze tijden van verwarring en onzekerheid het meest gebaat bij (praktische) zekerheden.

Adviseer de ouders eventueel een maatschappelijk werker, psycholoog, een mediator, of andere professionele derde.

De rol van de leerkracht De leerkracht en het kind

De leerkracht is van wezenlijk belang, want het kind zit een groot deel van de dag op school en bij hem/haar in de klas. Als het goed is, is dit een veilige omgeving waarin regelmaat en zekerheid bestaan en waarin betrouwbare mensen werken. Het kind moet weten dat het zijn problemen kan 'wegparkeren' bij de leerkracht. Daarvoor is het voorwaarde dat deze leerkracht betrokkenheid toont. Het kind moet zich gesteund voelen omdat de leerkracht begrip heeft voor de situatie waarin het kind en het gezin zich bevinden. Hij/zij legt misschien een huisbezoek af, of heeft dat al gedaan.

Een kind dat geconfronteerd wordt met een scheiding van zijn ouders, deelgenoot is van een relatie-/huwelijks crisis, zal veel (impliciete) vragen hebben, zijn situatie is onzeker en misschien heeft hij last van schuldgevoelens. Ga daar voorzichtig mee om en maak het vooral niet zwaarder dan het al is.

Kies geen partij tussen de vader en moeder en geef geen oordeel, want dat kan het loyaliteitsprobleem bij het kind alleen maar versterken.

Geef de kinderen aan dat ze van beide ouders mogen houden, dat ze geen keuze hoeven te maken. De vraag is of het loyaliteitsprobleem door de ouders en familie juist geremd of gestimuleerd wordt. Helaas betrekken ouders hun kinderen dikwijls in de strijd en geven ze van elkaar een negatief beeld door aan de kinderen.

Daarom is het van belang voor de leerkracht te beseffen dat hij/zij naar gelang de leeftijd van het kind een bron van identificatie kan zijn, iemand waar rust en veiligheid vanzelfsprekend is. Gun het kind de luwte.

Het is belangrijk te weten wat je vooral niet moet doen.

Zoals:

- Zeggen dat ze niet de enigen zijn met deze problemen.
- Zeggen hoe ze met hun gevoelens om moeten gaan.
- Een voorgedrukt boekje over scheiding geven waarin ze opdrachten moeten maken.
- Valse hoop geven ('het komt misschien wel goed').
- Een oordeel geven over de situatie (en dus over de ouders).
- Zeggen: 'Zo heeft het moeten zijn.'
- Alle gedragingen van het kind herleiden tot de scheiding.
- Als het klassikaal ter sprake komt er overdreven en dramatische aandacht aan schenken.
-

De leerkracht en de groep.

Afhankelijk van de leeftijd en de ontwikkelingsfase van de kinderen kan het zinvol zijn om het onderwerp scheiding in de groep ter sprake te brengen. Wees daarbij echter bewust van het effect dat het kinderen ook angstig kan maken met een scheiding van hun ouders te maken te krijgen, terwijl er niets aan de hand is. Wees hierin voorzichtig.

Het is echter een realiteit waar iedereen op een of andere manier wel eens mee te maken heeft gehad. In de familiekring, bij vriendjes en vriendinnetjes hun ouders, bij de burens, of via televisie (series) kan het een gebeurtenis zijn waar iedereen een mening over heeft.

Geef daarom informatie, laat kinderen weten wat het is, maak het bespreekbaar. Er zullen ongetwijfeld meer kinderen zijn die er mee te maken hebben (gehad). Voor kinderen is het belangrijk te weten dat ze niet de enigen zijn. Het kringgesprek is een goed middel. Laat kinderen vertellen over hun weekend bij papa of mama, of over het co-ouderschap, d.w.z. de ene helft van de week hier, de andere helft daar. Voorkom dat 'scheiden' een te dramatische, zware en negatieve kant krijgt.

In individuele gevallen van scheiding waarin het kind heen en weer geslingerd wordt, zich onzeker en verlaten voelt is het niet verstandig de vertrouwensband tussen u en het kind in de groep open te breken en te schenden.

Met behulp van kinderboeken en -films (zie verwerkingsvormen) kunnen de belevenissen bespreekbaar gemaakt worden en even boven de dagelijkse realiteit getild worden.

Wat er over dit onderwerp ook passeert in de klas en met het kind in kwestie: blijf respectvol ten aanzien van de beide ouders.

Informatieplicht

Iedere ouder heeft recht op informatie over zijn of haar kind. Er zijn echter wel verschillen. De ene ouder heeft recht op meer informatie dan de andere. Een enkeling heeft helemaal geen recht op informatie. Dat heeft te maken met de wettelijke hoedanigheid waarin de ouders verkeren.

Voor ouders die met elkaar getrouwd zijn of samenwonen en die het gezag over hun kinderen hebben, is de situatie het gemakkelijkst. Ze krijgen steeds gezamenlijk alle informatie over hun kind.

Voor ouders die gescheiden zijn, die niet meer bij elkaar wonen en die wel het gezag hebben, ligt het niet anders. Zij hebben allebei recht op alle informatie over hun kind.

Ouders die geen gezag (meer) hebben over het kind, hebben ook recht op informatie over hun kind. ***(artikel 1:377 C van het burgerlijk wetboek)** De ouder zal daar echter wel zelf om moeten vragen. De school hoeft uit zichzelf geen informatie te geven aan deze ouders. Als het om de vader gaat, moet deze bovendien het kind hebben erkend, anders heeft hij helemaal geen recht op informatie, ook niet als hij erom vraagt. Deze ouders hebben beperkt recht op informatie over hun kind. Het betreft alleen belangrijke feiten en omstandigheden, dus informatie over schoolvorderingen en evt. sociaal-pedagogische ontwikkelingen op school. En als het belang van het kind zich tegen informatieverstrekking verzet, dan hebben de ouders geen recht op informatie. Dit kan het geval zijn indien een rechter of psycholoog heeft geoordeeld dat het geven van informatie aan een ouder het kind zal schaden.

Artikel 1: 377c van het burgerlijk wetboek

Lid 1. De niet met gezag belaste ouder wordt desgevraagd door derden die beroepshalve beschikken over informatie inzake belangrijke feiten en omstandigheden die de persoon van het kind of diens verzorging en opvoeding betreffen, daarvan op de hoogte gesteld, tenzij die derde de informatie niet op gelijke wijze zou verschaffen aan degene die met het gezag over het kind is belast dan wel bij wie het kind zijn gewone verblijfplaats heeft, of het belang van het kind zich tegen het verschaffen van informatie verzet.

Lid 2. Indien de informatie is geweigerd, kan de rechter op verzoek van de in het eerste lid van dit artikel bedoelde ouder bepalen dat de informatie op de door hem aan te geven wijze moet worden verstrekt. De rechter wijst in ieder geval af, indien het belang van het kind zich tegen het verschaffen van informatie verzet.

Welke ouder heeft recht op welke informatie

	Voor wie	Alle informatie	Beperkte informatie
A	Ouders die met elkaar zijn getrouwd; voor vader en moeder geldt	X	
B	Ouders die zijn gescheiden; voor vader en moeder geldt	X N.B. geen informatie geven die mogelijk gebruikt kan worden om voordeel ten koste van de andere ouder te behalen	
C	Ouders die hun partnerschap hebben laten registeren	X	
D	Ouders die niet met elkaar zijn getrouwd, maar via goedkeuring van de rechtbank het gezamenlijk gezag uitoefenen	X	
E	Ouder die niet met het gezag is belast		X artikel 1:377c BW
F	In geval van samenwonen, vader heeft kind erkend, niet ingeschreven in gezagsregister; voor vader geldt		X artikel 1:377c BW
G	In geval van samenwonen, vader heeft kind erkend en ingeschreven in gezagsregister; voor vader en moeder geldt	X	
H	Stel heeft samen gewoond, nu uit elkaar, kind is erkend, ingeschreven in gezagsregister; voor vader en moeder geldt	X N.B. Geen informatie die mogelijk gebruikt kan worden om voordeel ten kost van de andere ouder te behalen	
I	Stel heeft samengewoond, nu uit elkaar, kind is erkend, maar niet ingeschreven in het gezagsregister; voor vader geldt		X artikel 1:377c BW
J	Ouders beide uit ouderlijke macht gezet, kind is onder voogdij geplaatst; voor vader en moeder geldt		X artikel 1:377c BW
K	Voogd	X	
L	Biologische vader, die zijn kind niet heeft erkend		
M	Grootouders die de verzorging van het kind op zich nemen omdat de ouders spoorloos zijn		

L: Voor de biologische vader, die zijn kind niet heeft erkend, geldt dus: helemaal geen informatie.

M. Voor grootouders, die de verzorging van de kinderen op zich nemen, omdat de ouders spoorloos zijn geldt; in principe geen informatie

Rol van de school

In het team moeten collega's van elkaar weten dat er een scheiding speelt en wie daarin actie onderneemt. Dit om te voorkomen dat er allerlei doublures gaan optreden. Wie is er voor het kind de meest voor de hand liggende vertrouwenspersoon? Hij/zij is degene die de collega's informeert, de centrale figuur die weet wat en wanneer gedaan is en wordt. Degene die het contact met ouders onderhoudt, eventueel hulp inroept van de schoolpsycholoog of -maatschappelijk werker. Het is belangrijk dat hierover goede afspraken worden gemaakt.

Welke informatie verstrekt de St.Alphonsusschool aan beide gescheiden ouders:

1. de informatiebrochure
2. de kalender
3. het rapport (in tweevoud, één origineel en één kopie)
4. Uitnodiging voor de ouderavond (één origineel en één kopie)

De ouderavond

Voor een ouderavond worden beide ouders uitgenodigd voor een gezamenlijk gesprek. Alleen in bijzondere gevallen kan hiervan worden afgeweken.

Dit protocol is vastgesteld en goedgekeurd door de M.R. van de St.Alphonsusschool in mei 2008,

.....

.....

namens de M.R. (oudergeleding)

namens de M.R. (personeelsgeleding)

